

IMPACTUL TRATATULUI DE LA LISABONA ASUPRA ROMÂNIEI (I)

Dr. Doru-Claudian FRUNZULICĂ
Președintele Asociației George C. Marshall România

La 13 decembrie 2007, Uniunea Europeană și-a lansat a doua încercare de a „digeră” ultimele sale două runde de largire. Cei 27 de șefi de stat sau de guvern, care s-au întâlnit la Bruxelles pentru ultima sesiune a Consiliului European din 2007, au semnat *Tratatul de la Lisabona*. Acesta este *Minitratatul sau Tratatul de Reformă pe care l-a convenit Consiliul European în timpul întâlnirii sale informale la Lisabona, din 19 octombrie – după mai mult de 2 ani de etapă de reflecție, ca urmare a eșecului de ratificare a mult mai ambițiosului *Tratat Constituțional*, semnat la Roma, în 29 octombrie 2004.*

TREI MOTIVE

Deși România nu era atunci membră a UE, ca și Bulgaria, reprezentanți din ambele țări, dar și din Turcia, și-au adus contribuția la activitatea Convenției Europene care a dezvoltat *Tratatul Constituțional* în 2002 și 2003. Totuși, acel tratat nu a fost ratificat, deoarece votanții din Franța și Olanda l-au respins, în urma unor referendumuri în primăvara anului 2005.

Tratatul de la Lisabona are o importanță deosebită pentru UE, din trei motive. **Primul: va înlocui *Tratatul de la Nisa din 2001, valabil și astăzi*.** Încă de la început, acest tratat a fost considerat nepotrivit pentru a face față viitoare runde de extindere către Est a UE. A fost semnat, în pofida lipsurilor sale evidente, deoarece șefii de stat sau de guvern au preferat să încheie *orice* tratat, decât niciunul. Până la urmă, trebuia ca aceștia să creeze prevederile legale necesare pentru planificarea, semnarea și controlul acțiunilor ESDP (*Politica Europeană de Securitate și Apărare*), pe care tocmai le stabiliseră în 1999 și în prima parte a anului 2000. Liderii doreau să arate că deciziile lor îndrăznețe de a defini obiectivele principale de management al crizelor civile și militare nu vor rămâne doar vorbe goale; că vor face ce este necesar pentru ca noile instrumente să funcționeze. De aceea, cele 15 state membre au semnat *tratatul incomplet*, la începutul anului 2001. Dar s-a decis, aproape imediat, pentru prima dată în istorie, să se convoace o *Convenție Europeană*, formată din reprezentanți ai guvernelor și parlamentelor naționale, ai instituțiilor europene, dar și ai țărilor candidate, pentru a elabora un nou tratat cuprinzător, ce ar furniza UE instrumentele și procedurile necesare funcționării eficiente după largire, având rolul bine definit în problemele internaționale. Cadrul constituțional și instituțional neadecvat al UE trebuie înlocuit. *Tratatul de la Lisabona este *Tratatul de Reformă* al UE, după eșuarea *Tratatului Constituțional*.*

Al doilea motiv: dacă *Tratatul de la Lisabona* nu s-ar ratifica, UE s-ar găsi într-o gravă criză existențială. Analizii politici au identificat o multitudine de motive pentru a explica de ce votanții din Franța și din Olanda, două din națiunile fondatoare ale UE, au refuzat să ratifice *Tratatul Constituțional*. Dar

orice tratat nou trebuie ratificat de toate statele membre. În timp ce 18 state membre ale UE au ratificat *Tratatul Constituțional*, două nu au făcut acest lucru, iar celelalte șapte au oprit procedurile de ratificare. Astfel, va trebui ca toate cele 27 de țări să reia procesul. Timpul însă va fi scurt, întrucât Consiliul European speră să vadă *Tratatul de la Lisabona* în vigoare când următorul Parlament European va fi supus alegerilor, în iunie 2009. Pentru procesul de ratificare, va fi important ca liderii politici din fiecare țară să decidă dacă vor să prezinte *Tratatul de la Lisabona* ca și *Tratat constituțional succint*, ce păstrează majoritatea celor mai importante prevederi, sau preferă să-l prezinte ca fiind un tratat nou, mai puțin ambițios, ce nu are nevoie de ratificare prin vot public (de exemplu, în Marea Britanie, Suedia, Polonia și Republica Cehă – unde a fost planificat referendumul pentru *Tratatul Constituțional* și unde cei care s-au exprimat prin vot negativ n-ar fi fost o surpriză pentru nimeni). Și totuși, Constituția din Irlanda cere referendum. Și danezii au ratificat tratatele anterioare prin referendum; nu ar fi neobișnuit ca aceștia să facă la fel și acum. Ambele țări sunt cunoscute ca refuzând anterior ratificarea.

Așadar, nu este deloc sigur că *Tratatul de la Lisabona* va fi, în final, binecuvântat. Un al doilea eșec în ceea ce privește înlocuirea *Tratatului de la Nisa* ar deschide o dezbatere cu totul nouă despre scopul și viitorul UE și, probabil, mai mult, despre esența integrării europene.

Al treilea motiv: *Tratatul de la Lisabona* marchează, astfel, o cumpănă între UE – ocupată în principal de ea însăși, adunându-se, îngrijind răni și nefiind, astfel, capabilă să acționeze într-o manieră coerentă (aceasta ar fi cel mai rău dintre scenariile) – și o Uniune Europeană care, până la urmă, face un pas înainte pentru implementarea de instrumente și de proceduri ce ar permite ca rolul europenilor să fie mai ferm în problemele globale.

Prin urmare, este relevantă sau irelevantă participarea europenilor la modelarea problemelor internaționale? Participă UE la *Marile Jocuri* ale vremurilor noastre sau este doar folosită? Este UE capabilă să acționeze sau se reduce doar la o birocrație de distribuție a banilor? *Tratatul de la Lisabona* reprezintă cheia pentru a răspunde la aceste întrebări.

INTERESUL ROMÂNIEI

Aici intră în joc interesul României și al altor state mici sau medii membre ale UE. Care este interesul acestora pentru calitatea de membru al UE? La ce se pot aștepta de la o Uniune Europeană bazată pe *Tratatul de la Lisabona*?

În principal, ar putea exista **trei faze de interes**, care s-ar putea aplica nu doar României, ci și altor țări de dimensiuni asemănătoare. Mai întâi, există **un interes**

cultural: România aparține familiei Europei. Calitatea de membră UE reflectă această situație. Acest club de familie, Europa organizată, ar trebui să funcționeze bine. Fiecare membru este responsabil de bunul mers al lucrurilor. La acest nivel abstract, România are, ca orice alt membru, un interes important ca *Tratatul de la Lisabona* să fie ratificat. Luni întregi de muncă sunt incluse în acest tratat. Experții români au participat la elaborarea lui, fiind responsabili să contribuie la procesul de convingere a publicului cu privire la necesitatea acestui tratat. A aduce acest proces la performanță va fi o reușită majoră, chiar de la începutul calității de membru al României în Uniunea Europeană. Va ajuta UE să

prindă rădăcini. Acesta ar fi primul impact al *Tratatului de la Lisabona* asupra României: un drept de proprietate real al UE. Nu este doar un tratat pe care România l-a acceptat prin intrarea în Uniune, ci unul la care România a contribuit. Este o diferență mare. Din păcate, mai observăm lideri de opinie ce par a nu fi conștienți de rolul important pe care România poate și trebuie să îl joace.

Mai există **un interes economic:** Dezvoltarea și bunăstarea României depind de integrarea sa pe piața celor 500 de milioane de locuitori ai comunității europene. *UE a fost un proiect de integrare economică, încă de la început.* Unul strâns legat de o metodă de integrare supranațională, al cărei tratat reprezintă o carte de reguli și standarde. **Tratatul de la Lisabona întărește rolul Parlamentului European** care, nu doar figurează ca prima din instituțiile Uniunii, dar își vede puterea, ca autoritate de control democratic, întărită. *Tratatul mărește numărul domeniilor de politici, unde se aplică votul majorității în Consiliu, incluzând probleme importante, cum ar fi cooperarea în materie de poliție și cea judiciară. *Tratatul face ca votul majoritar în Consiliu să fie regula, unanimitatea, excepția.** Aceasta înseamnă că extinde *metoda comunitară* supranațională, unde Comisia Europeană și Parlamentul European au un rol decisiv, în domeniul *dincolo de economie, în probleme de siguranță internă.* Ambele sunt instituții cu caracter supranațional, având sarcina de a lua în considerație interesele globale ale Uniunii și nu doar cele naționale. De fapt, **Tratatul de la Lisabona definește UE ca fiind „o zonă de libertate, siguranță și justiție fără frontiere interne”.** E o definiție importantă. Reflecționând dinamicile create de moneda Euro, pentru o piață internă de încredere și solidă, unde toate cele 27 de state membre pot înflori, deoarece aceleași reguli se aplică tuturor și sunt, în general, puse în practică de instituții comune, conform unor reguli comune. Aceeași definiție este o condiție prealabilă pentru solidaritate între statele membre, ce se traduce în transferuri uriașe de fonduri. **Altfel, de ce mai mult de 40 de miliarde de Euro pe an din banii contribuabililor din Fondul de Coeziune să fie transferați de la cele mai înstărite la cele mai sărace părți ale Uniunii, dacă nu pentru această viziune largă și nobilă: pentru crearea „zonei de libertate, de siguranță și de justiție fără frontiere interne?”.**

Acesta ar fi al doilea impact important al *Tratatului de la Lisabona* asupra României. Prin întărirea stălpilor comunitari ai Uniunii, tratatul stabilește condițiile pentru o solidaritate continuă și

viitoare, ce va permite României să ajungă din urmă restul țărilor membre ale UE. Desigur, acest lucru poate fi grevat de modul și nivelul de acedere la fondurile comunitare.

Cert este că există și **un mare interes politic:** în lumea globalizată de azi, vocea României va fi mai puternică dacă este parte a Marelui COR European. Țara noastră a devenit membră, în 2004, a celei mai puternice alianțe politico-militare din istorie. Dar scopul și structura NATO sunt diferite, mult mai restrânse. Se limitează la probleme de apărare și de securitate externă, iar structura aliată este influențată puternic de SUA.

Calitatea de membru în UE face ca România să fie *parte integrantă a unui proces continental complet*, dimensionat de toți membrii săi. Structura UE combină elemente de cooperare internațională între națiuni, cu stabilirea de reguli, cu legislativ supranațional într-un sistem independent, *în care românii își au locul, ca și locuitorii celorlalte națiuni europene.* Mai mult decât atât, UE este subiectul multor cerințe și așteptări de la celelalte țări, fiind considerată un actor internațional major, deși pare a nu răspunde întotdeauna într-o manieră corespunzătoare la diferite sfidări.

Tratatul de reformă este, de asemenea, o încercare de a oferi Uniunii modalitățile de a deveni un actor internațional serios, dincolo de tărâmul economic. *Aceasta înseamnă că România este solicitată să gândească, să se comporte și să acționeze mult mai mult într-un context strategic global, decât atunci când era în afara Uniunii.* Pe scurt, *calitatea României de membră în UE întărește domeniul activităților și intereselor sale internaționale.* Iar *Tratatul de la Lisabona mărește capacitatea UE de a deveni un actor politic internațional marcant.*

Astfel, acest aspect va reprezenta un al treilea impact major al *Tratatului de la Lisabona* asupra României, va face ca UE să fie o organizație mai politică, care ne va oferi două avantaje: *vocea politică a țării noastre în problemele globale va fi percepută ca fiind una capabilă și activă a UE. Vom putea juca un rol în stabilirea tonului vocii Uniunii (desigur, dacă dorește și are capacitatea necesară), dacă politica externă a României își stabilește clar obiective și priorități pe care să le atingă, folosind calitatea de membru al UE.*

Din cele menționate mai sus este clar că România are toate motivele să susțină *Tratatul de la Lisabona* și să-l vadă ratificat. *La ce se poate aștepta o țară ca România de la acest tratat, într-un sens mai tehnic? Ce înseamnă schimbările față de prezenta situație? Există un număr de prevederi importante care se aplică problemelor de apărare și de politică de securitate; unele privesc instituțiile, altele politicile. Există și alte mutații importante, de natură constituțională.*

(Va urma)